

היום נלמד בעזרת ה':

בבא מציעא דף כח

(בעמוד הקודם)

למדנו שרבא אמר שהטעם שמחזירים אבידה ע"פ סימנים גם על הצד שסימנים לאו דאורייתא, לפי שכל המאבדים נוח להם בתקנה זו, משום שהמאבד יודע שאין לו עדים, ואם תדרוש ממנו שיביא עדים הרי שהאבידה לא תחזור אליו לעולם, והוא מעדיף שיחזירוהו לכל מי שיתן סימנים לפי שלא מצוי שמישהו אחר יודע את הסימנים המובהקים כמותו, ולכן נוח לו שיחזירו אבידה ע"פ סימנים והוא יתן את הסימנים והאבידה תחזור אליו.

קושיא על סברת רבא:

אלא הא דתנן: והרי למדנו במשנה לעיל (כ.) - המוצא שלושה שטרות שנכתבו ע"י שלושה לווים שלוו ממלוה אחד, יחזיר את השטרות למלוה למרות שאין למלוה עדים, אלא די לנו שהמלוה נותן סימן שהם שלושה שטרות משלושה לווים. ע"כ המשנה שם. ויש להקשות, שאם הלווה כבר פרע את השטר וכי נוח לו ללווה בתקנה זו שנחזיר את השטר לכל מי שיתן סימן? והרי עדיף לו שהשטרות יהיו מונחים ביד המוצא לעולם ובכך המלוה לא יוכל לגבות מהם, ולא נוח לו שנחזיר אותם למלוה ע"פ סימנים, שמא נודע למלוה את הסימן.

אמר ליה התם סברא הוא: ענה רבא לרב ספרא - הטעם במשנה שם הוא מחמת סברא, דהיינו שאם מצא שלושה שטרות של אחד שלווה משלושה מלווים הסברא נותנת שיחזירם ללווה, לפי שיותר מסתבר ששלושתם נפלו מהלווה, ולא מסתבר שהם נפלו מהמלווה משום שאיך הגיעו שלושת השטרות של מלווים שונים לידי. ואם מצא שלושה שטרות של שלושה לווים שונים שלוו ממלוה אחד מסתבר שהם נפלו מהמלווה, משום שלא מסתבר ששלושה שטרות של לווים שונים הגיעו לידי לווה אחד.

קושיא: **אלא הא דתנן:** והרי למדנו במשנה לעיל (כ.) - המוצא חבילת שטרות כרוכות זה בזה יחזיר למי שיתן סימן. ע"כ המשנה שם. ויש להקשות, שאם הלווה

כבר פרע את השטרות וכי נוח לו ללווה בתקנה זו שנחזיר את השטרות לכל מי שיתן סימן? והרי עדיף לו שהשטרות יהיו מונחים ביד המוצא לעולם ובכך המלוה לא יוכל לגבות מהם.

אלא אמר רבא: נאמר לגבי אבידה "וְאִם לֹא קָרֹב אַחִיךָ אֵלֶיךָ וְלֹא יִדְעָתוֹ, וְאִסְפְּתוּ אֶל תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְהָיָה עִמָּךְ עַד דָּרַשׁ אַחִיךָ אִתּוֹ, וְהִשְׁבַּתוּ לוֹ", ויש להבין מדוע נאמר "עַד דָּרַשׁ אַחִיךָ אִתּוֹ", וכי תעלה על דעתך שהמוצא יתן את המציאה לפני שהמאבד מבקש אותה? והרי אינו יודע למי להשיב? אלא כוונת הפסוק שאתה המוצא תדרוש (= תבדוק) את אחיך המאבד האם הוא רמאי או לא, וזה ע"י סימנים. א"כ מוכח שסימנים דאורייתא, וכך גם מסקנת הגמ'.

אמר רבא, אם תמצי לומר סימנין דאורייתא: על הצד שסימנים דאורייתא,

הגמ' עוצרת את המשך דברי רבא ומקשה:

'אם תמצי לומר? הא פשיט ליה סימנין דאורייתא!' מדוע רבא אומר 'אם תמצי לומר סימנין דאורייתא', והרי רבא כבר הכריע שסימנים דאורייתא.

תירוץ: משום דאיכא למימר כדשנינן: לפי שאפשר לומר שכוונת הפסוק "עַד דָּרַשׁ אַחִיךָ אִתּוֹ" שעל המאבד להביא עדים ולא סימנים, כפי שהתבאר לעיל (כז:).

חוזרים להמשך דברי רבא:

סימנין וסימנין יניח: כלומר גם אם סימנים דאורייתא, בכל זאת עדים עדיפים על סימן, ולכן: אם באו שנים ונתנו סימנים, יניח את המציאה עד שיבוא אליהו. אבל **סימנין ועדים ינתן לבעל העדים:** אבל אם באו שנים, אחד נתן סימן ואחד הביא עדים, יתן את המציאה לזה שהביא עדים, כי עדים עדיפים על סימן.

סימנין וסימנין ועד אחד עד אחד כמאן דליתיה דמי ויניח: שנים נתנו סימנים, ובא עד אחד והעיד שהיא שייכת לאחד משניהם, יניח את המציאה עד שיבוא אליהו, לפי שעד אחד לא נחשב לכלום.

עדי אריגה ועדי נפילה, תנתן לעדי נפילה, דאמרינן זבוני זבנה ומאיניש אחרינא נפל: אם מצא טלית, ובא אחד והביא עדים שהוא ארג אותה ובא השני והביא עדים שהיא נפלה ממנו, יתן לזה שהיא נפלה ממנו ולא לזה שארג אותה, לפי שיתכן שלאחר שארג אותה מכרה למישהו אחר והיא נפלה מאדם אחר.

מדת ארכו ומדת רחבו, תנתן למדת ארכו, דמדת רחבו שעורי קא משער לה כד מכסי לה מרה וקאי, ומדת ארכו לא משתער לה: אחד נותן את מידת אורך הטלית כסימן, והשני את מידת רוחבה כסימן, יתן לזה שנתן את מידת אורכה ולא לזה שנתן את מידת רוחבה, לפי שאפשר לשער את מידת רוחב הטלית אם הוא ראה את בעליה מתכסים בה, אבל את מידת האורך אי אפשר לשער.

מדת ארכו ומדת רחבו ומדת גמיו, ינתן למדת ארכו ורחבו: אחד נותן את מידת אורך ורוחב הטלית, והשני נותן את מידת 'גאם' (= 'גאם' היא אות יוונית בצורת האות ק, ולכן האורך והרוחב יחד נקראים 'גמיו'), דהיינו כמה שיעור האורך והרוחב יחד אבל אינו יודע כמה אורך וכמה רוחב, יתן לזה שנתן את מידת אורך ורוחב הטלית.

מדת ארכו ומדת רחבו ומדת משקלותיו, ינתן למדת משקלותיו: אחד נותן את מידת אורך ורוחב הטלית והשני את מידת המשקל, יתן לזה שנתן את המשקל.

הוא אומר סימני הגט והיא אומרת סימני הגט, ינתן לה: הבעל נותן את סימני הגט ואומר 'ממני נפל' ובסופו של דבר לא נתתי אותו לאשתי ואינה מגורשת, והאשה נותנת את סימני הגט ואומרת 'ממני נפל' לפי שהוא נתנו לי וגירש אותי בו, יתן לאשה, לפי שהוא יודע את הסימנים לפי שהוא נותן את הגט, אבל מנין האשה יודעת את הסימנים? אלא בהכרח שהוא נתנו לה ולכן היא יודעת.

במאי? אילימא כמדת ארכו ורחבו, דלמא בהדי דנקיט ליה חזיתיה וכו': באיזה סימן מדובר? בהכרח שלא מדובר במידת ארכו ורחבו של הגט, לפי שיתכן שבשעה שבעלה החזיק את הגט היא הבחינה במידות האורך והרוחב, וא"כ אין זה ראייה שהוא נתנו לה וגירשה בו, אלא מדובר שהיא אומרת שיש נקב בגט ליד אות פלונית, שהיא לא יכלה לדעת זאת אם לא קיבלה את הגט.

הוא אומר סימני החוט והיא אומרת סימני החוט, ינתן לה: סימן של החוט שהגט קשור בו.

במאי? אילימא בחיורא ובסומקא, ודלמא בהדי דנקיט ליה חזיתיה וכו': באיזה סימן מדובר? בהכרח שלא מדובר שהיא נותנת את צבע החוט כסימן (= שהחוט לבן או אדום), לפי שיתכן שבשעה שבעלה החזיק את הגט היא הבחינה בצבע החוט, אלא מדובר שהיא אומרת את מידת ארכו של החוט.

הוא אומר בחפיסה והיא אומרת בחפיסה ינתן לו: הבעל אומר למאבד 'מצאת אותו בחפיסה' (- כלומר וזה הסימן), וגם האשה אומרת כך, יתן לבעל, לפי שהאשה יודעת שבעלה מניח את כל חפציו בחפיסה, וא"כ אין זה סימן.

משנה: עד כדי שידעו בו שכניו: יבואר בגמ'.

ר' יהודה אומר: צריך להכריז שלוש רגלים, שאז מתאספים כל עולי הרגל בירושלים, ולאחר הרגל האחרון יכריז עוד שבעה ימים, וזה כדי שכל אחד ילך ויגיע לביתו לאחר שלושה ימים משעה ששמע את הכרזה, ויבדוק בביתו האם נאבד לו משהו, ואם יתברר לו שאכן נאבד לו יחזור ויגיע לירושלים לאחר שלושה ימים, ויכריז יום אחד 'אני איבדתי חפץ, ואלו הסימנים'. ויבואר בגמ'.

גמרא: תנא שכני אבידה: כלומר כוונת המשנה 'עד כדי שידעו בו שכניו' עד שידעו בו שכני אבידה.

מאי שכני אבידה? אילימא וכו': אי אפשר לומר שהכוונה לשכנים של המאבד, משום שאם הוא יודע מי הם השכנים שלו הרי שהוא יודע מי המאבד בעצמו וא"כ שילך ויחזיר לו, אלא בהכרח הכוונה לשכנים של המקום שבו הוא מצא את האבידה, והוא צריך להכריז שם עד שהם ישמעו שהוא מצא אבידה שמא היא שלהם.

*

למדנו במשנתנו - רבי יהודה אומר כו':

קושיא: ורמיניהו: והרי למדנו במשנה כמס' תענית - בג' בחשוון מתחילים לבקש 'ותן טל ומטר', ולדעת ר"ג בז' בחשוון שהם 15 יום לאחר חג הסוכות, וזה כדי שאפילו העולה לרגל האחרון יספיק להגיע לביתו שמעבר לנהר פרת (שהוא המקום המרוחק ביותר) לפני שיתחילו לרדת גשמים. ע"כ המשנה שם. נמצא שכדי להגיע מירושלים לביתו לוקח 15 יום, ומדע משנתנו אמרה שדי בשלושה ימים?

רב יוסף מתרץ: המשנה שם עוסקת בזמן בית המקדש הראשון שעם ישראל היו הרבה מאוד, ולכן היה צריך 15 יום כדי לחזור, אבל משנתנו עוסקת בבית המקדש השני שאז לא היו כ"כ הרבה מעם ישראל, ולכן די בשלושה ימים כדי לחזור.

אמר ליה אביי: אמר אביי לרב יוסף והרי מסתבר להיפרך, בבית ראשון בגלל שעם ישראל היו הרבה מאוד לכן היו הולכים בקבוצות של אנשים יחד, והשיירות היו מצויות בין ביום ובין בלילה, ולכן די בשלושה ימים, אבל בבית שני בגלל שהם היו מעטים הם היו מפוזרים בכל ערי ישראל, ולא היו הולכים בקבוצות יחד, והשיירות לא היו מצויות בין ביום ובין בלילה, ולכן היה צריך 15 יום.

רבא מתרץ: אין הבדל בין מקדש ראשון לשני, אלא הטעם הוא לפני שלא הטריוו חכמים את המוצא יותר מדאי, ולכן אינו צריך להמתין בירושלים יותר משבעה ימים לאחר הרגל.

אמר רבינא: מכך שנתנו למאבד זמן רק ללכת ולחזור מיד (= כפי שאמרה משנתנו שילך לביתו ג' ימים ויבדוק ויחזור מיד ג' ימים, ולא נתנו לו לשהות בביתו יותר מכך), משמע שהמוצא מכריז את שם החפץ שמצא, כגון 'מצאתי טלית', ולכן לא נתנו למאבד לשהות יום אחד בביתו ולחפש מה נאבד לו, לפי שאדם יודע כמה טליתות יש לו וכשהוא בביתו הוא בודק ויודע מיד האם נאבדה לו טלית או לא. אבל אם המוצא היה מכריז רק 'מצאתי אבידה' ולא אומר את שם החפץ, היינו צריכים לתת למאבד יום נוסף לבדוק בכל חפציו האם איבד משהו, ולכן משמע שהמוצא מכריז את שם החפץ שמצא.

רבא אמר: רבא חולק על רבינא ואומר שיתכן שהוא מכריז רק 'מצאתי אבידה' ולא אומר את שם החפץ, והטעם שלא נתנו לו לשהות יום נוסף הוא משום שלא הטריוו את המוצא לשהות בירושלים יותר משבעה ימים לאחר הרגל.

*

ת"ר רגל ראשון: המכריז על האבידה שלושה רגלים, ברגל הראשון הוא אומר בהכרזה שלו 'זהו רגל ראשון', כדי לא להטריח את המאבד שיבוא לביתו ויגלה שהוא זה שאיבד את החפץ, לחזור מייד לירושלים. אלא הוא ימתין לרגל שני וכשיעלה לירושלים הוא יתן את הסימנים ויקבל את האבידה.

רגל שלישי אומר סתם: ברגל השלישי הוא לא אומר שזה רגל שלישי. והשומע מבין שזה הרגל האחרון.

ואמאי: הגמרא שואלת מדוע הוא לא אומר שזה 'רגל שלישי'? ומבארת כדי שהשומע לא יבוא להתבלבל ולחשוב שהמכריז אמר 'רגל שני' ויש לו עוד זמן.

שני נמיי: אם כן גם ברגל שני שלא יכריז שזהו 'רגל שני' כי השומע יתבלבל ויחשוב שזה 'רגל ראשון'? והתשובה: גם אם הוא יתבלבל עדיין ישאר לו 'רגל שלישי'. אבל אם ברגל השלישי הוא יתבלבל הוא יפסיד את האבידה.

משחרב בית המקדש: וכבר לא עולים לרגל.

ומשרבו האנסים: הגמרא מיד תבאר מי הם 'האנסים'.

דאמרי אבידתא למלכא: אנשים האומרים שכל מציאה שייכת למלך. ואם יכריזו על המציאה הם יקחו אותה למלך, ולכן המוצא מודיע על המציאה רק לשכנים ולקרובים.

רבי אמי אשכח: רבי אמי מצא כלי מלא דינרי זהב. עמד שם בן אדם אחד וראה שרבי אמי מפחד לקחת את הכלי. אמר לו האיש 'קח את זה לעצמך, אני לא מהפרסים האומרים שהמציאה שייכת למלך'.

וזו היא ששינוי צאו וראו: במסכת תענית מובא המעשה בחוני המעגל שבשנת בצורת התפלל לירידת גשמים, וירדו גשמים רבים. אמר להם חוני המעגל תבדקו האם 'אכן הטוען' התכסתה בגשמים, שאז יש כבר יותר מידי גשם ואתפלל שיפסק הגשם.

משנה: אמר את האבידה: אם אמר המאבד מה נאבד לו אך לא נתן סימנים, לא יתן לו המוצא את האבידה. ואם המאבד הוא איש רמאי אפילו אם הוא נתן סימנים לא יחזיר לו.

גמרא: אתמר: לדעת רב יהודה המוצא מכריז 'מצאתי אבידה' אך לא אומר מה מצא. לדעת רב נחמן המוצא מכריז מה הוא מצא, כגון אם מצא גלימה הוא מכריז 'גלימה מצאתי' והמאבד נתן את סימניה.

והגמרא מבארת את המחלוקת.

חיישינן לרמאי: בגלל שאנו חוששים לאדם רמאי שישמע את חברו מספר 'איבדתי את הטלית שלי', והוא מכיר את טליתו של חברו, וכשהוא ישמע את המוצא מכריז 'מצאתי טלית', הוא יבוא ויתן את סמניה ויקח אותה לעצמו. ולכן המוצא לא מכריז מה הוא מצא, וכך הרמאי לא ידע על מה לתת סימנים.

אין לדבר סוף: כי עדין יש לחשוש שהרמאי יקשר בין הדברים, ויבוא למוצא ויתן את הסימנים של הטלית של חברו ויקחנה לעצמו.

קושיא על רב נחמן: תנן אמר את האבידה וכו': לדעת רב יהודה דברי המשנה מובנים. כי המוצא אומר רק 'מצאתי אבידה', והמאבד אומר מה נאבד לו, כגון 'גלימה'. ועל כך מחדשת המשנה שאפילו הכי לא יחזיר לו כיון שהוא לא נתן סימנים. אבל לדעת רב נחמן קשה, הרי המוצא מכריז 'מצאתי גלימה' והמאבד אומר גם הוא 'איבדתי גלימה' ולא אומר סימנים, ואם כן מה החידוש שלא מחזירים לו את האבידה?

תירוץ: אמר רב ספרא: כוונת המשנה אינה שהמאבד לא אומר כלל סימנים, כי אז באמת פשוט שלא מחזירים לו. אלא מדובר שהוא אומר סימנים חלשים ולא סימנים מובהקים ולכן לא מחזירים לו עד שיאמר סימנים מובהקים.

*

כי הא דאבנה דרב פפא: לאביו של רב פפא נאבד חמור, ומצאו אותו. הוא בא לרבה בר רב הונא לבקש שיחזירו לו את החמור. אמר לו רבה בר רב הונא 'לך תביא עדים שאתה לא רמאי ותיקח את האבידה'. הלך והביא עדים. שאל אותם רבה בר רב הונא 'האם אתם יודעים שהוא רמאי?' אמרו לו 'כן'. אמר להם אביו של רב פפא 'אני רמאי אני?' אמרו לו 'אנחנו התכוונו שאתה לא רמאי'. (הם חשבו שרבה בר רב הונא שאל אותם 'האם אתם מכירים שהוא לא רמאי' ולכן האם ענו 'כן').

אמר רבה בר רב הונא אפילו שיש דין בעדות 'כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד' ואי אפשר לעדים לחזור בהם, אמנם כאן מסתבר שבאמת הם התכוונו להגיד שהוא לא רמאי, כי לא מסתבר שאדם יביא עדים שיעידו לחובתו.

משנה: כל דבר שעושה ואוכל: המוצא בהמה שעושה מלאכה והוא יכול לממן את עלות המזנות שלה על ידי המלאכה שהיא עושה, לא ימכור אותה אלא היא תעשה ותאכל. והטעם, כי הבעלים מעדיף שתחזור אליו הבהמה שמכירה אותו והוא כבר הרגיל אותה להתנהג כרצונו. אבל המוצא דבר שאין עושה ואוכל, ימכור אותו וישמור את הכסף לבעלים.

ראה היאך תשיבנו לו: על המוצא להתבונן ולראות איך כדאי להתנהג עם המציאה, כדי שיוכל להשיב אותה לבעליה. ולכן אם היא יכולה לממן את מזונותיה ישמור אותה. אבל אם הוא יצטרך לממן לה מזונות מכספו בסכום של חצי משוויה של הבהמה, נמצא שהיא כבר לא תשוב לבעליה, ולכן ימכור אותה וישמור לו את הכסף.

מה יהא בדמים: המוכר את המציאה מה יעשה עם הכסף? נחלקו הדעות האם מותר לו להשתמש בו או לא. ובגמרא יתבאר.

גמרא: ולעולם?: וכי בהמה שעושה ואוכלת, לעולם הוא צריך לשמור אותה ולטפל בה?

מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן: מוכר אותם ואת הכסף שומר אצלו עד שיבוא המאבד.

עגלים וסייחין: הם לא עושים מלאכה. ולכן מטפל בהם רק שלשה חדשים ולאחר מכן מוכרם. ואווזין ותרנגולין זכרים שאינם מטילים ביצים מטפל בהם רק שלשים יום ומוכרם.

אמר רב נחמן בר יצחק תרנגולת כבהמה גסה: מכיון שהיא מטילה ביצים הרי היא עושה ואוכלת.

תניא נמי הכי תרנגולת ובהמה וכו'. עגלים וסייחין מטפל בהן שלושים יום מכאן ואילך וכו', אווזין ותרנגולין וכל דבר שטיפולו מרובה משכרו מטפל בהן שלושה ימים מכאן ואילך וכו'.

קשיא עגלים וסייחין אעגלים וסייחין, אווזין ותרנגולין אווזין ותרנגולין: יש סתירה בין הברייתות לגבי עגלים וסייחין. כי בברייתא הראשונה כתוב שעגלים וסייחין מטפל בהם שלושה חודשים, ואילו בברייתא השניה כתוב שלושים יום!

וכן לגבי אוזין ותרנגולין יש סתירה בין הברייתות. בברייתא הראשונה כתוב שמטפל בהם שלושים יום, ואילו בברייתא השניה כתוב שלושה ימים!

תירוץ: עגלים וסייחין אעגלים וסייחין לא קשיא: באזור שיש מרעה לבהמות ובתקופת השנה שהמרעה צומח, אין טיפול מרובה בעגלים והסייחין ולכן משאיר

אותם שלוש חודשים. אבל כאשר אין מרעה והמוצא צריך לפטם אותם באכוס משלו שעולה לו ביוקר, הוא משאיר אותם רק שלושים יום ולאחר מכן מוכר אותם.

אווזין ותרנגולין אאווזין ותרנגולין נמי לא קשיא: אווזין ותרנגולים קטנים שאוכלים מעט משאיר אותם שלושים יום, אבל גדולים שאוכלים הרבה משאיר אותם שלושה ימים.

*

תנו רבנן והשבותו לו וכו' שלא יאכיל עגל לעגלים: כלומר שלא ישאיר את העגלים שמצא זמן רב ויממן את מזונותיהם, עד שלבסוף יעלו המזונות מחיר של עגל, ונמצא שהוא 'האכיל' עגל אחד (מתוך העגלים שמצא) לשאר העגלים שמצא. אלא ימכור אותם.